

TRSAT RELIQUARY
HISTORY – EPIGRAPHY – ICONOGRAPHY
Branislav Cvetković

ТРСАТСКИ
ИСТОРИЈА – ЕПИГРАФИКА – ИКОНОГРАФИЈА
РЕЛИКВИЈАР

Бранислав Цветковић

Завичајни музеј Јагодина
Regional Museum Jagodina

ТРСАТСКИ РЕЛИКВИЈАР

ИСТОРИЈА – ЕПИГРАФИКА – ИКОНОГРАФИЈА

Бранислав Цветковић

TRSAT RELIQUARY

HISTORY – EPIGRAPHY – ICONOGRAPHY

Branislav Cvetković

Regional Museum Jagodina

TRSAT RELIQUARY

HISTORY – EPIGRAPHY – ICONOGRAPHY

Branislav Cvetković

Jagodina 2020

Завичајни музеј Јагодина

ТРСАТСКИ РЕЛИКВИЈАР

ИСТОРИЈА – ЕПИГРАФИКА – ИКОНОГРАФИЈА

Бранислав Цветковић

ЗВЕЗДАНИ МУЗЕЈ ЈАГОДИНА

Бранислав Цветковић
Трсатски реликвијар: историја – епиграфика – иконографија

Издавач

Завичајни музеј Јагодина
Кнегиње Милице 82, 35000 Јагодина

Главни и одговорни уредник

Србољуб Милетић
директор Завичајног музеја Јагодина

Рецензенти

др Весна Бикић, Археолошки институт Београд
др Марина Вицеља - Матијашећ, Филозофски факултет Ријека
др Александар Крстић, Историјски институт Београд

ISBN 978-86-85065-41-5

Ова књига објављена је захваљујући финансијској подршци
Министарства културе и информисања Републике Србије

САДРЖАЈ

CONTENTS

I	Увод	9
	Introduction	
II	Reliquiae, λείψανα, мошти	17
	Relics, leipsana, moshti	
III	Историографија	29
	Historiography	
IV	Грађа	59
	Corpus	
V	Енколпион и пекторал (12-14. век)	115
	Enkolpion and pectoral (12-14 th Century)	
VI	Старији реликвијари 14. века	125
	Older reliquaries of the 14 th Century	
VII	Млађи реликвијари 14. века	131
	Younger reliquaries of the 14 th Century	
VIII	Византијски реликвијар (око 1400.)	137
	Byzantine reliquary (ca 1400)	
IX	Панагијар и реликвијар Свете Ане (15. век)	146
	Panagiaron and reliquary of St Anne (15 th Century)	
X	Реликвијари позног 15. века	157
	Reliquaries of the late 15 th Century	
XI	Стварање сложеног реликвијара	171
	Creating a complex reliquary	
XII	Преображај у монстранцу	186
	Transformation into a monstrance	
XIII	Закључак	195
	Conclusion	
XIV	Трсатски реликвијар: временска линија	198
	Trsat Reliquary: Timeline	
XV	Short summary	201
XVI	Илустрације	205
	Illustrations	
XVII	О аутору	211

Линдар, 2010.

О аутору

Бранислав Цветковић (Ћуприја, 1964), студије на Одељењу историје уметности Филозофског факултета у Београду завршио је 1989, где је 2008. магистрирао са темом *Зидно сликарство манастира Јошанице*, и 2010. такође докторирао са темом *Манастир Нова Павлица. Историја, архитектура, живопис*. У Центру за културу у Јагодини је уредник уметничких програма 1989-91, а од 1991. прелази у Завичајни музеј у Јагодини (кустос-сарадник 1991-93, кустос 1993-2001, виши кустос 2001-2016, музејски саветник од 2016). Обављао је и дужност директора Музеја 1998, 2000-05, и у том периоду уредио шеснаест посебних издања Музеја.

У Уметничком одељењу Музеја води збирке: фреско фрагмената; копија фресака; рукописа; икона; богослужбених предмета; старе и ретке штампане књиге; скулптура; архитектуре и епиграфике, које у оквиру основне музејске делатности обрађује, изучава, излаже и публикује. У домену изложбене делатности Музеја био је комесар *Сталне изложбене поставке 1993-99*; коаутор нове *Сталне изложбене поставке Музеја (од 2001)*; аутор изложбе *Дани европске баштине (2003)*; коаутор јубиларне изложбе *50 година Завичајног музеја у Јагодини (2004)*; коаутор изложбе *Портрети српских владара средњег века (2005)*; аутор изложбе *Шест векова манастира Каленића (2007)*; аутор изложбе *Средњовековне фреске из Ресаве (2010)*; аутор изложбе *Стара Јагодина (2010)*; комесар изложбе *Нове аквизиције 2001-2012 (2013)* и аутор изложбе *Ризнице јагодинских храмова (2018)* и *Ars sacra. Свештена уметност из збирки Уметничког одељења Завичајног музеја у Јагодини (2019)*.

Теренска истраживања изводио је на територији под јурисдикцијом Музеја (Јошаница, Жупањевац, Каленић, Радошин, Ресава, Сисојевац, Црница, Ивковић), и другде (Крушедол, Смедерево, Витовница, Нова Павлица, Пећ, Липовац, Станичење, Прохор Пчињски). Покренуо је при Министарству културе Републике Србије пројекат *Византијско и средњовековно наслеђе у Средњем Поморављу (2011)*. Као спољни сарадник између 2010. и 2020. био је учесник пројекта *Средњовековно наслеђе Балкана: институције и култура (бр. 177003)* Балканолошког института САНУ где је 2013. стекао најпре звање научног сарадника, а 2019. и звање вишег научног сарадника.

Коаутор је монографија *Црква Успења Пресвете Богородице у Смедереву (1997)*, *Црква Светог Николе у Станичењу (2005)*, *Манастир Каленић (2007)*, *Манастир Јошаница (2008)*, *Манастир Нова Павлица (2014)*, *Манастир Велуће (2015)*, коуредник *Зборника радова са Научног скупа Два века Старе цркве у Јагодини (2017)*, аутор монографије *Манастир Јошаница код Јагодине (2018)* и каталожке публикације *Ars sacra. Свештена уметност из збирки Уметничког одељења Завичајног музеја у Јагодини (2019)*, као и аутор поглавља у неколико међународних тематских зборника.

Објављивао је научне и стручне прилоге у часописима међународног и националног значаја: *Byzantion* (Брисел), *Convivium* (Праг – Лозана – Братислава), *Старинар* (Београд), *Analecta Iberica* (Тбилиси), *Проблеми на изкуството* (Софија), *Ikon* (Ријека), *Зборник радова Византолошког института САНУ* (Београд), *Balkanica* (Београд), *Зограф* (Београд), *Зборник за ликовне уметности Матице српске* (Нови Сад), *Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе* (Београд), *Археографски прилози* (Београд), *Зборник Народног музеја* (Београд), *Ars adriatica* (Zadar), *Зборник Музеја примењене уметности* (Београд), *Гласник Друштва конзерватора Србије* (Београд), *Свеске Друштва историчара уметности Србије* (Београд), *Историја уметности* (Београд), *Лесковачки зборник* (Лесковац), *Зборник Народног музеја* (Чачак), *Лицеум* (Крагујевац), *Крушевачки зборник* (Крушевац), *Жупски зборник* (Александровац), *Корени* (Јагодина).

Учествовао је на педесетак научних скупова у земљи и иностранству, боравио на стручним путовањима у Лондону (2002, 2003), Оксфорду (2002), Риму и Солуну (2011), и тромесечном усавршавању у Харвардовом Византолошком центру Дамбартон Оукс у Вашингтону (2015).

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ЈАГОДИНА

Бранислав Цветковић

Трсатски реликвијар: историја, епиграфика, иконографија

Short summary

Бранислав Цветковић

Коректура

Јасмина Трајков

Обрада прилога, фотографија и интерполација

Ђорђе Филиповић

Прелом и дизајн

Ђорђе Филиповић

Припрема за штампу

Color digital print, Јагодина

Штампа

С.З.Р. Златна књига, Јагодина

Тираж

400

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

739(497.5)"14"
27-526.6(497.5)"14"

ЦВЕТКОВИЋ, Бранислав, 1964-

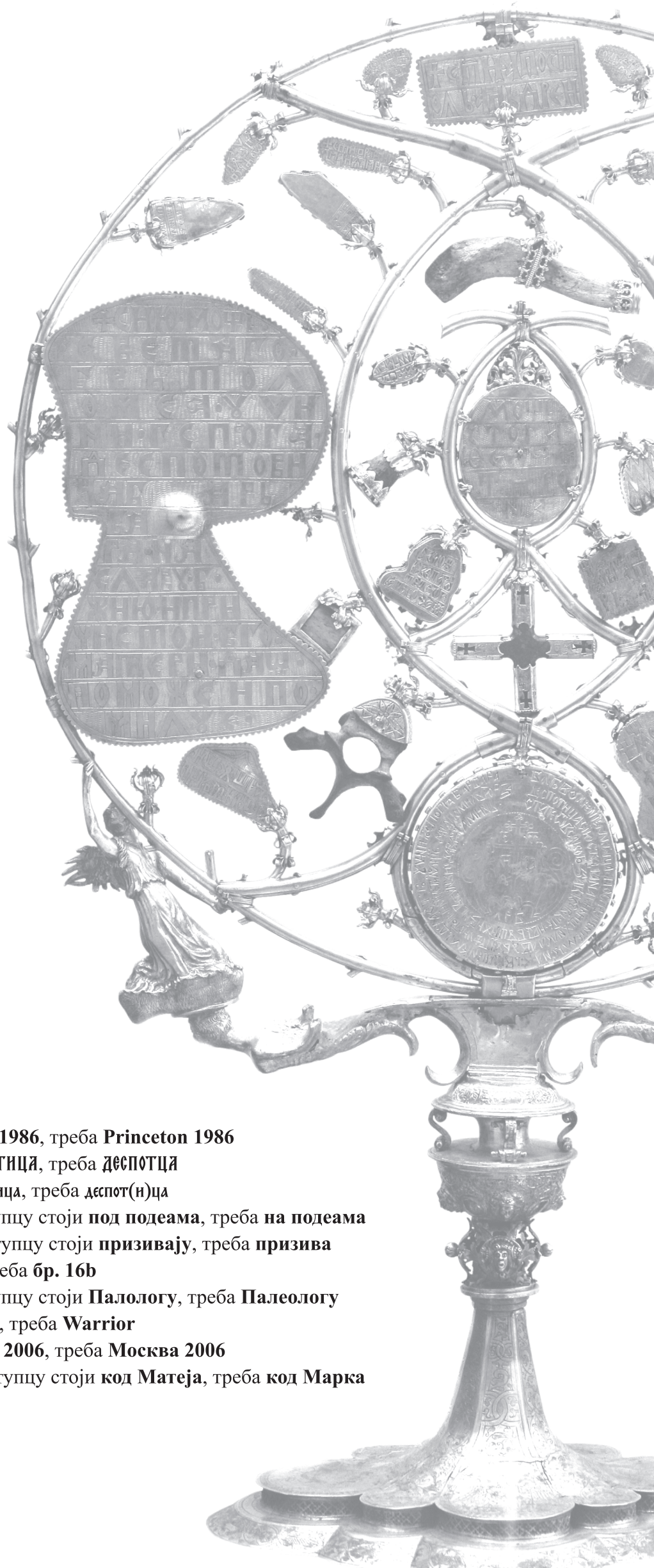
Трсатски реликвијар : историја, епиграфика, иконографија / Бранислав Цветковић. - Јагодина :
Завичајни музеј "Јагодина", 2020 (Јагодина : Златна књига). - 211 стр. : илустр. ; 33 cm

На спор. насл. стр. : Trsat reliquary : history, epigraphy, iconography. - Текст штампан двостубачно. -
Тираж 400. - О аутору: стр. 211. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Summary.

ISBN 978-86-85065-41-5

а) Трсат -- Фрањевачки самостан -- Реликвијари -- 15в

COBISS.SR-ID 27113993

ИСПРАВКЕ / ERRATA

На стр. 17..... у фусноти 7 стоји **Pinceton 1986**, треба **Princeton 1986**

На стр. 92..... у 1. реду одозго стоји **деспотица**, треба **деспотца**

На стр. 92..... у 4. реду одозго стоји **деспотица**, треба **деспот(н)ца**

На стр. 116..... у 9. реду одозго у левом ступцу стоји **под подеама**, треба **на подеама**

На стр. 144..... у 12. реду одозго у левом ступцу стоји **призивају**, треба **призива**

На стр. 157..... у фусноти 3 стоји **бр. 16**, треба **бр. 16b**

На стр. 168..... у 2. реду одозго у левом ступцу стоји **Палологу**, треба **Палеологу**

На стр. 176..... у фусноти 26 стоји **Warrier**, треба **Warrior**

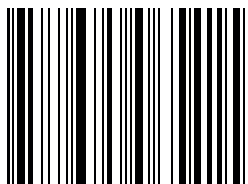
На стр. 179..... у фусноти 44 стоји **Моксва 2006**, треба **Москва 2006**

На стр. 189..... у 12. реду одоздо у левом ступцу стоји **код Матеја**, треба **код Марка**

ЗВЕЗДАЧНЫЙ
МУЗЕЙ
ЯРОСЛАВЛЯ

ISBN: 978-86-85065-41-5

9 788685 065415